

Malmö Högskola
Läraryrskunskningen
Särskild läraryrskunskning - SÄL III:2
Vt 2007

Kvalitetskillnader i frisörutbildningar, finns det?

Quality Differences in Hairdressers Education?

Christina Cangemark

Allmänt utbildningsområde 60p

Handledare: Nils Andersson
Examinator: Anders Lindh

Abstract

Samhället erbjuder flera vägar till yrkesutbildningen. De dominerande utbildningsvägarna idag är privat skola och gymnasial programskola. Den här uppsatsen har varit inriktad på att undersöka om det finns kvalitetsskillnader mellan Skolverkets nationella program på gymnasiet och fristående skolors Hantverksprogram med inriktning för frisör och de fem privata frisörskolor som är godkända av Sveriges Frisörföretagares Förbund. Svaret på den frågan är inte given. Nej, en handfull intervjuer av åtta frisörföretagare och en observation i frisörmiljö visar dock, att elever som genomgått privat utbildning godkänd av SFF, har lättare att få anställning som frisör beroende på vilja intresse och motivation. Finns det någon av dessa utbildningsformer som frisörföretagarna anser ger högst kunskap och kvalitet? En nyutbildad frisör från gymnasiet/fristående skolors Hantverksprogram med inriktning för frisör som arbetar efter Skolverkets styrdokument med Läroplan för de frivilliga skolformerna - Lpf/94 med program mål och kursplaner, eller en nyutbildad frisör från privat frisörskola som är godkänd av SFF. De privata frisörutbildningarna är "Svenska Frisörakademin i Linköping, Björn Axen i Stockholm, Svenska Frisörskolan i Trollhättan, Ann Pettersson Hairdesign School i Örnsköldsvik, Frisörtekniskt Centrum i Bromma & Falun". Med rådande intagningsystem på gymnasiet gallras flertal elever bort från den frisörutbildningen. En effekt av detta är att privata frisörskolor ökat i antal, dessa skolor ger en möjlighet för de elever som i nuvarande intagningsystem till gymnasiet sovras bort. De privata skolorna erbjuder en annan utbildningsform än den som Skolverket erbjuder.

Sedan programskolan kom år 1995 och de privata skolorna ökat i antal, verkar det som att kvalitén gradvis försämrats. Frisörbranschen efterfrågar välutbildade elever, välutbildade elever som förvärvar den efterfrågade kunskapen – den så kallade tysta kunskapen i den speciella sociala miljön som en frisörsalong utgör, där teori varvas med praktik och handledning i yrket. Teoretiska ämnen kan inte ersätta tyst kunskap eller den sociala miljön som ges genom praktik och handling, kunskaper som många elever saknar idag.

Nyckelord; Frisör, utbildning, kvalitetsskillnader, privat frisörskola, gymnasiets programskola, rekrytering.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ABSTRACT

1. INLEDNING	5
2. BAKGRUND	6
2.1 Frisörutbildningens historia.....	6
2.2 Gymnasieprogrammet - Gesällprovet	7
2.3 Fri kvot	9
2.4 Privata frisörutbildningar	10
3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	13
3.1 Syfte	13
3.2 Frågeställning	13
4. FORSKNINGSLÄGET	13
4.1 Tidigare forskning	13
4.2 Frisörutbildning idag	14
4.3 Guldsmedsutbildning kontra frisörutbildningen	15
5. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	16
5.1 Sociokulturellt arbetssätt och tyst kunskap	16
5.2 Lärling och mästare	18
6. METOD	19
6.1 Metodval.....	19
6.2 Metodgenomförande	20
6.3 Urval.....	21
6.4 Intervjupersoner	22
7. RESULTAT	23
7.1 Intervjuer med frisörföretagare	23
7.2 Sammanfattning av observation av frisörelever och handledare i salongsmiljö ..29	
8. TOLKNING	30
8.1 Bearbetning av materialet.....	30
8.2 Reflektioner och slutsats	30
9. DISKUSSION	33
9.1 Konsekvens av förändringen av frisörutbildningen	33
10. REFERENSER	36
11. BILAGA NR.1	38

Håret

anses vara människans vackraste prydnad, och har sedan urminnes tider ägnats mycket omsorgsfull vård. Utvecklingen av hårets betydelse, har stundtals varit explosionsartad, och utbildningen av frisörer har de sista 50 åren förändrats genomgripande.

1. Inledning

Föreliggande arbete avser att undersöka huruvida företagare och handledare i frisörbranschen anser vilken kompetens dagens elever har efter avslutad frisörutbildning. Jag vill undersöka om branschen anser att kompetensen hos de nya frisörerna som idag utbildas har tillräckligt med goda kunskaper i frisörhantverket och kan hantera yrkets alla förekommande arbetsmoment på ett tillfredställande och kvalitativt sätt. Med kvalité menar jag i detta sammanhang att elever efter avslutad frisörutbildning har goda kunskaper i frisörhantverket och kan hantera yrkets alla förekommande arbetsmoment med tillfredsställelse. Är de frisörer som utbildas på privat frisörskola eller de frisörer från gymnasieskolans programskola, som enligt branschens uppfattning har den bästa utbildningen? Skolreformens inträde år 1995 förändrade frisörutbildningen från att vara en yrkesutbildning till en yrkes- och studieförberedande utbildning. Detta innebar mindre praktik och karaktärsämnesstudier till förmån för kärnämnen. I min undersökning avser jag att jämföra utbildningskvalitén på frisörer utbildade på kommunal gymnasieskola/fristående skola, en treårig yrkes- och studieförberedande utbildning enligt Skolverkets norm och frisörer utbildade på privat frisörutbildning godkänd av Sveriges Frisörföretagares Förbund.¹ När jag skriver privat så menar jag inte fristående skolor, då dessa följer Skolverkets styrdokument.²

För att inleda er i mina tankar, vill jag kort berätta varför jag har valt att undersöka just detta ämne. Jag har arbetat som frisör i 35 år och varit egen företagare med personal i drygt 20 år. Arbetat med freelansutbildning i 15 år och sedan två år tillbaka arbetar jag som frisörlärare på gymnasium. Precis som kollegor runt om i Sverige har jag märkt en förändring då det gäller kvalité och kompetens på de nya frisörerna. Med denna undersökning hoppas jag att finna ett underlag till om detta intryck stämmer överens med vad frisörbranschen anser. Jag hoppas även finna vilken utbildningsform som genom utbildning av frisörer bidrar till frisöryrkets utveckling beträffande kvalité och kompetens på nyutbildade frisörer. Därför har jag valt undersöka detta ämne. Jag anser att man som färdig frisör bör ha en god kunskap om alla förekommande arbetsmoment som fordras för hantverksyrket/frisör. Gymnasieskolans reformbyte år 1995 förändrade den dåvarande gymnasiala frisörutbildningen från att vara en frisörutbildning som avslutades med gesällprov, till en utbildning som ger en kompetens att studera på universitet eller högskola men som avslutas utan gesällprov. Är gymnasieskolans förändring till programskola anledningen till att privatutbildningarnas omfattning har ökat? Är

---

¹ Sveriges Frisörföretagare. SFF. Branschorganisation för frisörföretagare.

² <http://www.skolverket.se/sb/d/468> (2007-04-19, kl.16.40)

detta positivt när det gäller dagens nyutbildade frisörers utbildningskvalité och för frisörbranschen?³ I min undersökning deltar frisörföretagare/handledare med olika erfarenheter. Jag har valt att intervjua erfarna företagare/handledare därför deltog inga unga frisörer. Den yngsta informanten är 33 år gammal och två av de utfrågade är cirka 60 år.

2. Bakgrund

2.1 Frisörutbildningens historia

När man i ett längre perspektiv skådar frisörutbildningen, finner man att den har förändrats. Frisörutbildningen har, enligt ett flertal frisörföretagare som också verkar som handledare för frisörelever, försämrats sedan de praktiska delarna av utbildningen flyttats från arbetsplatsen till skolan.

År 1894 startades Stockholms frisörförening som blev Sveriges frisörförening år 1907, och år 1910 startade SFF den första frisörskolan i Stockholm. Fem år senare startades en skola i Malmö och efter ytterligare två år startades en frisörskola i Göteborg. De första frisörskolorna drev frisörföretagarna själva och var privata och det skulle dröja ända fram till slutet av 50-talet innan kommunerna började ta över yrkesskolorna. Om man tittar tillbaka på utbildningen de sista 50 åren, så utbildades en frisör på 1950-talet helt på arbetsplatsen vilket innebar 280 veckor, eventuell teoriundervisning förekom på kvällstid utöver normal arbetstid på 48 timmar per vecka. På 1970-talet utbildades eleverna två år i skolan, 80 veckor och hade därefter praktik ett år, 52 veckor á 40 timmar på en arbetsplats/salong. Eleverna fick följa salongens praxis och arbetstider och övades successivt med fler och fler arbetsmoment under praktiktiden. Eleverna blev antingen herr- eller damfrisörer.⁴ Från och med år 1970 var frisörutbildningen en yrkesförberedande gymnasielinje. Frisörerna varvade praktik och teori med övning i skolan.⁵ År 1981 inträffade en förändring av frisörutbildningen, nu skulle eleverna bli *frisörer* istället för herr- eller damfrisör, eleverna blev nu samutbildade och två yrken blir ett, veckoantalet för utbildningen var dock densamma som tidigare. Två år på skolan och ett års efterföljande praktik. Trots denna förändring klarar en stor majoritet gesällprovet.⁶ År 1995 är det åter dags för en förändring av frisörutbildningen, detta år införs

---

³ Andersson, Gustafsson, Gunilla, *Den inre teatern i lärandet: en studie om kunskapsväxandet inom hantverk* Doktorsavhandling. (Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan, 2002)

⁴ Ibid, 29.

⁵ Ibid, 28.

⁶ Nyström, Göran, *Ombudsman på SFF*. (Tlfintervju 2007-04-18, kl. 14.08)

programskolan på gymnasiet och Hantverksprogrammet. Nu inkluderas obligatoriska kärnämnen utöver karaktärsämnet och alla elever ska vid avslutad gymnasieutbildning ha kompetens att studera på högskola eller universitet. Utbildningen är treårig och tiden för karaktärsämnet är 80 veckor och kärnämne 40 veckor.⁷ Praktiken tas bort och ersätts med arbetsplatsförlagd utbildning under 15 veckor totalt. APU timmarna ingår nu i tiden för karaktärsämnena. Den arbetsförlagda utbildningen kan inte likställas med tidigare praktik eftersom dessa veckor styrs av skolans kurser och inte av salongernas praxis. Den tidskrypning jag ovan visar, är den tidskrypning som skett gällande karaktärsämnet inom utbildning till frisör.⁸ Tiden för kärnämnesutbildning har med nuvarande gymnasieutbildning tagit en större plats. Skolverket har med rådande gymnasieutbildning en timplan med lika mycket kärnämne som karaktärsämne, och tiden för erfarenhetsbaserad kunskap utförd av lärare och handledare är minskad.⁹ Mötet som uppstår mellan mästare och elev i det praktiska arbetet är en viktig del som för yrkestraditionen vidare. Mötet medför att kunskap om hantverket förmedlas genom muntliga instruktioner, handledning och utförande. Dessa möten har successivt försvunnit eftersom det ges färre tillfällen till muntlig och praktisk handledning. Detta beror på att eleven på gymnasiet läser mer teoretiska ämnen än tidigare, och att utbildningstiden på privata frisörutbildningar är kortare än ett år. Sammanfattningsvis den arbetsplatsförlagda utbildningen på de frisörutbildningar som undersöks i arbetet är kortare idag. Innan programskolans införande hade gymnasiet med dåvarande frisörutbildning ett upplägg som innehöll mer praktik.

2.2 Gymnasieprogrammet – gesällprovet

Det nya gymnasieprogrammet blev treårigt år 1995, eleverna går nu i programskola som är yrkes- och studieförberedande med kärnämne och med karaktärsämne i timplanen. Tidigare valde eleverna olika inriktningar, det kallades då linje. Gymnasieprogrammet heter nu Hantverksprogram, där eleven väljer inriktning. Programmet är nationellt och är treårigt det ger en bred basutbildning och grundläggande behörighet till att studera på universitet eller högskola. Timplanen på Hantverksprogrammet omfattar kärnämneskurser som under tre år ger eleven 750 timmar och i gemensamma kurser där karaktärsämnet ingår på 700 timmar.

---

⁷ Andersson, Gustafsson, Gunilla, *Den inre teatern i lärandet: en studie om kunskapsväxandet inom hantverk* Doktorsavhandling. (Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan, 2002)

⁸ Ibid, 29.

⁹ <http://www.skolverket.se/sb/d/600>

Samt erbjuds valbara kurser på 650 timmar och individuellt val på 300 timmar, de sistnämnda kurserna är ökade kärnämnestimmar eller karaktärsämnen, valet avgör eleven själv.¹⁰ När programskolan infördes togs bort praktiken och ersatte det med arbetsplatsförlagd utbildning APU, den arbetsplatsförlagda utbildningen placerades i timplanen på karaktärsämnet. Rutinerna för utbildningen ändrades, eleverna skulle först vara inne på skolan och efter en kortare tid ute på arbetsplatsen/salongen.¹¹ En effekt som visade sig efter programskolans införande var att flertalet elever fick problem vid gesällprovets genomförande. Problem som visade på försämrade resultat, flertal elever klarade inte längre yrkets arbetsprov som gav gesällbrev. Eleverna blev underkända. Med dessa försämrade gesällprovresultat som bakgrund, och med frisörbranschens krav på förbättringar, begärde Sveriges Frisörföretagares Förbund år 1998 i avtalsförhandlingarna med Handelsanställdas förbund att ett extra år med 1500 timmar skulle genomföras innan gesällprov fick avläggas. Detta innebar att gymnasieskolan inte längre har ansvaret för elevernas slututbildning.¹²

Gesällprovet är ett arbetsprov som hantverksutbildningen/frisör avser att avslutas med, inför detta prov inövas ett flertal yrkesmoment, och utförs sedan i både teori och praktik under begränsad tid inför examinator. Gesällbrevet är en kvalitetssäkring för förvärvade godkända yrkeskunskaper, som dock inte är obligatoriskt, men företagarna och SFF är måna om att landet har behöriga frisörer, det vill säga frisörer med gesäll- och/eller mästarbrev.¹³

Göran Nyström från Sveriges Frisörföretagare säger;

Under 1980-talet och en bit in på 1990-talet klarade en stor majoritet gesällprovet redan vid första försöket. När den nya reformen kom år 1995, förändrades resultaten vid gesällprovets genomförande, ett flertal elever misslyckades vid provet. Alla skolor började inte med reformens regler samtidigt, man kunde börja med reformen år 1995 dock senast år 1997.¹⁴

Effekten av den nya programskolan märktes snabbt och år 1996 delades endast 280 gesällbrev ut, detta på grund av att flertalet elever inte klarade arbetsprovet, eller för att man valde att inte göra något gesällprov efter erlagd studentexamen, yrkeskunskapen sjönk.¹⁵ År 1997 delades 333 gesällbrev ut. I avtalsförhandlingarna år 1998 drev Frisörföretagarna frågan om färdigutbildning på skolan mycket starkt, frågan drevs genom att redovisa dåliga resultat vid

---

¹⁰ <http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0708&infotyp=15&skolform=21&id=52&extraId=>

¹¹ <http://www.skolverket.se/sb/d/600>

¹² Nyström, Göran, *Ombudsman på SFF*. (Tlfintervju, 2007-04-18 kl. 14.08)

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

gesällprov åren efter genomförandet av den nya programskolan. SFF fick in kravet om färdigutbildning i avtalet från och med år 1998, detta år tillades det ett fjärde år med praktik innan eleverna fick avlägga sitt gesällprov, detta år delades det ut 338 brev.”¹⁶ Det tog dock tre år, innan alla gymnasieskolor hade programskolan införd, att alla skolor inte började med reformen samtidigt innebar en försämring av yrkeskunskapen för hela riket”, säger Nyström.¹⁷ Medvetenheten finns hos mig som uppsatsförfattare att jag inte kan dra säkra slutsatser av statistiken.

Trots det tillagda fjärde året så uppnår fortfarande inte alla elever sitt mål, en yrkesutbildning.¹⁸ År 1999 delades det ut 298 gesällbrev och år 2000 sjönk antalet till 158 utfärdade gesällbrev, år 2001 var siffran 214 brev för att stiga till 268 år 2002. År 2003 hade antal gesällbrev ökat till 308 och år 2004 till 346 brev, år 2005 ökade det till 370 brev och slutligen år 2006 utfärdades nästan 400 gesällbrev.¹⁹ En ökning som dock inte är så stor om man ser till antalet elever som påbörjar en frisörutbildning, en siffra som uppgår till cirka 2000 elever per år.²⁰

2.3 Fri kvot

På Skolverkets hemsida går att läsa om gymnasial utbildning, alla kommuner i Sverige är enligt lag skyldiga att erbjuda alla elever som avslutat grundskolan en gymnasieutbildning. Vidare går att läsa, att alla elever i princip ska ha rätt att få sitt förstahandsval tillgodosett.²¹ Specifika omständigheter ger särskilda elever företräde till ett antal platser på gymnasiet då det gäller att söka på så kallad fri kvot.²²

Gymnasieskolans frisörprogram är populärt att söka till, flertalet elever sorteras dock bort från utbildningen. När yrket inte var lika populärt, fanns en lägre intagningspoäng till programmet och med det följde en bredare målgrupp på utbildningen. Frisörbranschen menar att kvalitén på dagens frisörelever har sjunkit, vilket har påpekats av flertal företagare efter att elever gjort

---

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Nyström, Göran, *Ombudsman på SFF*. (Tlfintervju, 2007-04-18.)

²⁰ Ibid.

²¹ <http://www.skolverket.se/sb/d/372/a/842>

²² P g a särskilda omständigheter bör ges företräde framför de övriga sökande eller kommer från skolor vilkas betyg inte utan vidare kan jämföras från grundskolan.” (Gymnasieförordningen 6 kap 3 §). Detta gäller vid ansökan till gymnasieskolan.

sin arbetsplatsförlagda utbildning på företagen. Handledare/företagare som bistår elever med arbetsplatsförlagd utbildning är utbildade frisörföretagare med gesällbrev och en del innehar även mästarbrev. Gymnasieskolorna strävar efter att i möjligaste mån få praktikplatser till eleverna med företagare som är anslutna till SFF. SFF är frisörföretagarnas branschorganisation, att välja företagare som är medlemmar innebär i allmänhet att dessa företagare innehar gesäll- eller mästarbrev. Dessa handledare eftersöker en högre kvalitet och ett större engagemang hos eleverna när de är ute och gör sin praktik på arbetsplatserna. Förändringen av skolsystemet har enligt frisörbranschen bidragit till ett problem och med nuvarande system är målgruppen smalare.²³ Frisörutbildningen på Hantverksprogrammet på gymnasieskolan är treårig, därefter ska eleven efter studentexamen själv skaffa sig en praktikplats. På denna praktikplats ska eleven praktisera 1 500 timmar och ha avtalsenlig lön samt handledning. Detta för att förvärva tillräckliga kunskaper och förberedas till att avlägga frisörbranschens yrkesprov, gesällprovet. Handledarna behåller dock inte alltid de elever som genomfört sin praktik på företagen.²⁴ En utveckling som jag i min undersökning hoppas finna en förklaring till.

Yrket förändras och utvecklingen i yrket pågår kontinuerligt, vilket medför att kraven samtidigt ökar på elevernas kunskaper. Att vara hantverkare uti fingerspetsarna kräver ett genuint intresse och engagemang. Dock påvisas en negativ utveckling gällande kvalitén på eleverna från handledare, företagare och frisörlärare. Elever som innehar ett bra betyg i kreativa ämnen, som teckning, musik och gymnastik från grundskolan har en dyrköpt möjlighet till en privat frisörutbildning. Detta är egenskaper som de privata frisörutbildningarna godkända av SFF, menar är viktiga vid intag till deras utbildning.

2.4 Privata frisörutbildningar

Med nuvarande intagningspoäng till gymnasiet, har privata frisörskolor framgång med ett ökat antal elever, denna ökning beror delvis på att flertal elever med nuvarande gymnasiesystem sållas bort. Ett stort antal elever vill utbildas till yrket frisör, och en möjlighet som kvarstår till frisörutbildning kan för dessa elever bli privat. De privata frisörutbildningarnas utbildningstid varierar från sex månader upp till ett år. För att få tillträde till en privatutbildning måste eleven finansiera sin egen utbildning till varierande kostnad. Det

---

²³ Nyström, Göran, SFF.

²⁴ Ibid.

finns ett 60-tal olika privatskolor i Sverige, enligt frisörbranschen privatskolor med varierande kvalitet. Därför är det viktigt för blivande frisörelever att välja en privat frisörskola med bra kvalitet på utbildningen. Sveriges Frisör Företagare har godkänt fem privata frisörskolor. Med anledning av att de privatutbildningarna lovar att följa frisöreleverna i tre år och vara deras handledare fram till gesällprovet. Att stötta dem trots att eleverna inte finns på privatskolorna i tre år.²⁵ Dessa skolor är "Svenska Frisörakademin i Linköping, Björn Axén Academy i Stockholm, Svenska Frisörskolan i Trollhättan, Ann Pettersson Hairdesign School i Örnsköldsvik och avslutningsvis Frisörtekniskt Centrum i Bromma och Falun". Det är de utbildningar jag har valt att jämföra i min undersökning med kommunal/fristående gymnasieprogramskola. En kort presentation av dessa skolor, deras intagningskrav och utbildningsfilosofi;

Svenska Frisörakademin utbildning anser att eleven förväntas ha nioårig grundskola, men föreslår gymnasiekompetens. Deras utbildning är ett år på skolan med jullov och sommarlov. Självstudier läggs på vissa veckor vilket innebär att eleverna kan arbeta hemifrån, därefter två års praktik på salong. Utbildningen kostar 175 000 kronor inklusive moms och då ingår alla läromedel och verktyg. Eleven måste ha tre års yrkeserfarenhet för att få avlägga gesällprov och frisörakademin bjuder in alla sina elever till en kostnadsfri kurs under lärlingstiden där de hjälper till att repetera alla de kommande yrkesmomenten inför gesällen.²⁶

Björn Axén Academy är en privatskola och deras utbildning bygger på praktisk och teoretisk utbildningstid på ett år, därefter följer arbetsplatsförlagd praktik på tvåhundra timmar. Deras filosofi är att det eleven har lärt sig under året på skolan, med det ansvaret ska eleven själv för att finna en lämplig praktikplats, dock med stöd och uppbackning av Axén. På praktikplatsen ska eleven praktisera sina nyvunna kunskaper. Efter halva praktikperioden stämmer Axén av elevens kunskaper med ett praktiskt prov och i slutet av praktiken genomför eleven en "Björn Axén examen" som bl.a. innefattar alla gesällmomenten. Efter examen anmäls alla elever till Svenska Frisörernas Utbildningsnämnd, vilket innebär att efter ytterligare ett år blir eleven kallad till att avlägga gesällbrev. Kursavgiften för denna utbildning är 250.000 kronor inklusive moms. På Björn Axén begärs grundskolekompetens men de föreslår gymnasiekompetens.²⁷

---

²⁵ G,Nyström. SFF.

²⁶ <http://www.frisorakademin.com/fragor.html> (2007-02-14 kl.18.14)

²⁷ http://www.axens.se/main/k_utb.html (2007-02-12 kl.18.03)

Svenska Frisörskolan / Pivot Point är ytterligare en godkänd privatskola av frisörföretagarna. Pivot Point är ett utbildningssystem från USA. En skola finns bl.a. i Trollhättan. Till den skolan ser man mycket till den konstnärliga ådran i form av bra betyg i teckning. Eleven kallas till intervju och får samtidigt göra ett arbetsprov som visar på frisörhandlag. Deras intagningsförfarande är unikt och att just det intagningsförfarandet har visat sig att ha ett mycket effektivt sätt att fånga elever med en stor potential. Utbildningstiden på skolan är endast en termin, som efterföljs av träning på salong i 2 ½ år som lärling så att sammanlagd tid blir tre år. Deras krav är även att handledarna ska vara medlemmar i Frisörföretagarna. Pivot Point är det pedagogiska utbildningsmaterial som de flesta gymnasieskolor arbetar efter. Kostnaden för denna utbildningen är 98.000 kronor inklusive moms.²⁸

Ann Pettersson Hairdesignschool / Pivot Point Örnsköldsvik har samma upplägg som Svenska Frisörskolan i Trollhättan. Kostnaden är 105. 000 kronor inklusive moms.²⁹

Frisörtekniskt Centrum är avslutningsvis en utbildning som finns i Falun och Bromma. Intagningskraven för att denna utbildning är 2-årig gymnasiekompetens. A-kurs i svenska, engelska, matematik och minst en månads praktik på ett frisörföretag. Godkännande sker efter ett test som tar en dag på respektive utbildningsort. Utbildningstiden är tre år, ett år är skolförlagt och år två och tre är praktik på salong och distansutbildning. Samt fem veckor gesällförberedelse med slutprov, denna utbildning kostar eleven 192.000 kronor samt anmälningsavgift på 10.000 inklusive moms.³⁰

---

²⁸ www.svenskafrisorskolan.se/skolan_2.html (2007-03-14 kl.19.28)

²⁹ http://www.svenskafrisorskolan.se/ovik_2html (2007-05-02 kl.20.30)

³⁰ <http://www.frisor-tc.se/content/view/22/39> (2007-05-02 kl.21.00)

3. Syfte och frågeställning

3.1 Syfte

Mot bakgrund av den utveckling som skett inom frisörutbildningarna är syftet med min undersökning att, genom en kvalitativ metod undersöka om det finns kvalitetsskillnader gällande privat frisörskola godkänd av SFF och gymnasiets programskola. Skillnaderna hoppas jag kunna urskilja genom att, inför undersökningen, lyfta fram några olika teoretiska aspekter på undervisningen, och i samband med detta ta reda på vilka upplevelser frisörföretagarna har av gymnasiets programskola. Jag ska i undersökningen försöka besvara frågorna nedan;

3.2 Frågeställningar

- 1. Hur är frisörföretagarnas upplevelser av den ”nya” gymnasieskolan/programskolan?**
- 2. Vilken utbildningsform tracterar bäst kunskap och kvalité, privat frisörskola (godkänd av SFF) eller gymnasieskola?**
- 3. Vilken betydelse har praktiken i frisörutbildning?**
- 4. Vilken nyutbildad frisör är mest attraktiv vid en rekrytering?**

4. Forskningsläget

4.1 Tidigare forskning och kommande undersökning

Linda Beronius skriver ett fördjupningsarbete om frisörelevs utbildningsmiljöer och yrkesskicklighet jämförda i ett sociokulturellt perspektiv. Författaren anser att ingen frisörutbildning är komplett i Sverige, och hennes studie har påvisat att det finns pedagogiska skillnader mellan olika frisörutbildningarnas tillämpningssätt. Resultatet av denna forskning ger en god förståelse för hur olika frisörutbildningar arbetar. Beronius menar vidare att

elevernas yrkesskicklighet har med längden på utbildningen att göra och hon säger; ”det som krävs är en utbildning som ger eleven bredd inom yrket, detta sker genom en längre utbildning på minst två år”.³¹ Författaren i tidigare forskning jämför kommunal gymnasieutbildning och då **alla** gällande privata utbildningar i Sverige.³² Med den undersökningen som grund kommer föreliggande uppsats att undersöka om det föreligger kvalitetskillnader **mellan de fem utvalda privata frisörutbildningarna som är godkända av Sveriges Frisör Företagare** och gymnasiets programskola som följer Skolverkets styrdokument.

4.2 Frisörutbildningen idag

I frisörhantverket är materialet hår och det huvud som materialet växer på är till ett hinder för en industrialiserad process. Det hindrar dock inte att tänkandet runt utbildning i frisöryrket ibland hamnar i produktionstänkandet istället för processtänkandet. De aspekter som ingår då någon ska lära sig att arbeta med ett material som har stark anknytning till en annan person, kräver kunskapsinläring av andra slag än när enbart ett fristående material ska behandlas.³³

Frisörutbildningen har i dagsläget problem, utbildningen förändrades dramatiskt när salongen flyttade in i skolan. Problem som uppstått och består är grundade av att karaktärsämnen på programskolan på gymnasiet har fått ge vika för kärnämnen och konsekvensen att eleverna har fått en minskad praktik under utbildningen. Efter reformen år 1995, finns föreställningen att Skolverket prioriterar teoretiska ämnen. I hantverksyrket finns en stor mängd erfarenhetsbaserad kunskap som bygger på ett livslångt lärande som grund och inte enbart på påståendekunskap. Många elever söker till frisör programmet av denna anledning, detta för att få arbeta med sina händer. Gymnasieskolans omdaning när frisörutbildningen blev en programskola, är för många frisörföretagare fortfarande något oförklarligt. Effekten av omdaning är att de privata frisörutbildningarna har ökat alltmer i antal.³⁴ Med eget kapital på fickan ges dock en möjlighet till privat frisörutbildning för de elever som inte får sin

---

³¹ Beronius, Linda, *Frisörutbildningar ur ett Sociokulturellt perspektiv*. Göteborgs Universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik. s, 49. (2005)

³² Beronius, Linda, *Frisörutbildningar ur ett Sociokulturellt perspektiv*. Göteborgs Universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik. (2005)

³³ Andersson, Gustafsson, Gunilla, *Den inre teatern i lärandet: en studie om kunskapsväxandet inom hantverk* Doktorsavhandling. (Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan, 2002)

³⁴ <http://www.syoguiden.com/default2.asp?ID=0&ID2=3901&BenID=1>

utbildning genom gymnasieskolan.³⁵ Den privata frisörutbildningen har en utbildningstid från sex månader upp till ett år.

De flesta hantverksyrken och utbildningsformer kan utvecklas och har utvecklats, på olika sätt. Exempel på andra hantverksyrken är skräddarkonsten som nästan helt övergått till industriell riktning och vidare skomakaryrket som nästan försvunnit och övergått till sko-reparatörer. Om detta beskrivs av författaren Liedman i boken *"I skuggan av framtiden"* en bok där det går att följa utvecklingen av hantverk till industriproduktion.³⁶ I boken går att läsa om hantverk som snickare, urmakare, bagare, kockar, båtbyggare, instrumentmakare och jag konstaterar att utvecklingen gått mot antingen ingenjörsvetenskap eller konst, eller bådadera och ibland med fortlevande hantverkstradition. Industrialisering har gjort sitt intrång i många hantverksyrken, dock har industrialisering som medfört en negativ konsekvens, nämligen en dequalificering utav arbetskraft och slutprodukt.³⁷ Industrialiseringen har inneburit att skickliga hantverkare har ersatts av maskiner och kvalitet har fått ge vika för kvantitet. Produktionsprocessens makt är större än arbetarens yrkesskicklighet.³⁸

4.3 Guldsmedsutbildningen och frisörutbildningen

En annan yrkesgrupp som har liknande problem är guldsmeder. Med färre möten mellan elever och erfarna mästare under utbildningstiden, har konsekvensen blivit att kunskapstradering av erfarenhetskunskap minskat. Likaledes på denna hantverksutbildning, hinner inte elever med nuvarande utbildningssystem träna på moment som är nödvändiga för yrket, då tiden för karaktärsämnet är otillräcklig. Tid som avsätts för överföring av erfarenhetsbaserad kunskap inom skolan har förkortats. Även dessa elever har problem att genomföra sina gesällprov.³⁹

Stig Granlund vice ordförande i Guldsmedsmästarnas Riksförbund säger, "att guldsmedseleverna som kommer från dagens gymnasieskola måste genomgå ytterligare en

---

³⁵ <http://www.infoteket.se/branscher/hantverk/utbildningar/frisor/>

³⁶ Liedman, Sven-Eric, *I skuggan av framtiden. Modernitetens historia*, Albert Bonniers förlag, Stockholm. (1997)

³⁷ Liedman Sven-Eric, *I skuggan av framtiden. Modernitetens historia*, Albert Bonniers förlag, Stockholm. (1997)

³⁸ www.hist.uu.se/historiemote 05/program/Utbehistoria/P36_Anders%20Nilsson.pdf. Anders, Nilsson. *Yrkesutbildningens framväxt i Sverige i ett europeiskt perspektiv*. (2005)

³⁹ Andersson, Gustafsson, Gunilla, *Den inre teatern i lärandet: en studie om kunskapsväxandet inom hantverk* Doktorsavhandling. (Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan, 2002)

KY utbildning på eftergymnasial nivå för att få kompetens till guldsmede”.⁴⁰ Kompetensen från gymnasiet är inte tillräcklig för att eleverna ska klara yrkesprovet gesällen. Guldsmedsbranschen kräver att eleven arbetat som lärling i fyra år, eller ytterligare ett praktikår efter gymnasiet för att kunna avlägga gesällprov efter gymnasieutbildningen.⁴¹

Precis som guldsmedsyrket har frisöryrket en lång hantverkstradition, uppgifter finns om de första frisörerna i Europas större städer, hur de organiserade sig redan på tusentalet. I Paris bildades Collège de St Côme i mitten av 1200-talet, där det förvärvades undervisning och möjlighet att avlägga examen. Legitimering av yrket fick frisörerna genom att avlägga prov gesällbrev och mästarbrev, det fanns inget monopol på yrkesutövandet.⁴²

Idag kan vem som helst öppna en salong och utöva yrket, även den som inte har någon som helst frisörutbildning. Det finns i dagsläget inga krav från myndigheter att näringsidkaren som etablerar ett frisörföretag ska uppvisa någon form av yrkesbevis i form av gesäll- eller mästarbrev. Kunderna avgör vems tjänster som känns nyttiga och värdefulla. Överetablering inom yrket främjar dock ingen part, och precis som med guldsmeder väljer kunderna säkert den välutbildade frisören.⁴³ Tidigare forskning visar att tyst kunskap tillsammans med motivation ger störst effekt när det gäller att lära sig ett hantverk.⁴⁴

5. Teoretiska utgångspunkter

5.1 Sociokulturellt arbetssätt och tyst kunskap

Jag kommer nedan att presentera en rad teoretiska utgångspunkter utifrån vilka undersökningen kommer att göras.

Uppsatsens teoridel baseras på den ryske pedagogen och psykologen Lev Vygotskij som står bakom den sociokulturella inriktningen då han fokuserade den *sociala miljön*.⁴⁵ Att problematisera inläringen var något som Vygotskij hävdade i sin teori, att locka fram elevens

---

⁴⁰ KY, Yrkehögskola. Kvalificerad yrkesutbildning.

⁴¹ Granlund, Stig, *Vice ordförande i Guldsmedsmästarnas Riksförbund*. Tlfintervju. (2007-03-19. kl.15.30).

⁴² <http://www.guldsmedsmastarna.se/historik/historik.htm>

⁴³ <http://hem.passagen.se/ablindsko/Friseur-web.htm?k> (2007-01-24. kl.15.30)

⁴⁴ Beronius, Linda, *Frisörutbildningar ur ett Sociokulturellt perspektiv*. Göteborgs Universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik. (2005)

⁴⁵ Claesson, S, s, 29. (Lev Vygotskij. (1896-1934)

redan existerande erfarenheter för att utmana elevens förmåga till fantasi, tanke och känsla som hör ihop i medvetandeprocessen. Vygotskij hävdade vidare att elever utvecklas snabbare om man ställer krav, som ligger strax över den nivå där eleven befinner sig – att orientera sig för morgondagen.⁴⁶ Vygotskijs pedagogik passar bra i vår tid eftersom han betonar det dialektiska samspelet mellan delaktighet i ett kollektiv och individens självstyrning. Detta samspel sker genom att lärare och handledare ”lägger upp aktiviteterna på sådant sätt att de utförs med gradvis mindre insats från den vuxna och motsvarande större insats från eleven själv”, alltså ett uppgiftsbaserat lärande.⁴⁷ Vygotskij hade i sin teori tidigt hermeneutiska drag, han såg vikten av att observera och lyssna på eleverna för att förstå vilken utvecklingsfas eleven befann sig i, detta för att kunna hjälpa eleven in i nästa utvecklingszon, den zon som låg närmast där var och en befann sig eller i grupp.⁴⁸

Vidare som teoretisk utgångspunkt använder jag läkaren Polanyis teori, en ungersk filosof som betonade skillnaden mellan den uppgift vi har i fokus och allt vetande. Han menade, att de färdigheter och förhållningssätt som fungerar av sig själv när vi fokuserar på en uppgift, är *tyst kunskap*. Med medvetandets fokus är allt explicit det vill säga uttalad kunskap som vid exemplet med framförandet av ett musikstycke, då musiken står i fokus och hand- och fingerrörelser har övergått till tyst – implicit förtrogenhetskunskap. När det inte går att redogöra för hur man gör med fingrarna, har kunskapen flyttat från en medveten beskrivning till nerv- och muskelsystem. *Tyst kunskap är lika med praktikerkunskap*.⁴⁹ Detta är ingen så kallad deklarativ kunskap – påståendekunskap, utan ett kunnande som fungerar utan att man vet riktigt hur.⁵⁰ I Egidius bok går att läsa om tyst kunskap (tacit knowledge). Hur vi med olika inlärningsstilar innehar ett anlag, ett kunnande, en läggning som bara finns där. I yrkeskunnandet inkluderas en stor del av tyst kunskap och dialoger runt kunnandet. Att lyfta fram den tysta kunskapen ger oss möjlighet att reflektera över den, vilket är viktigt i det livslånga lärandet. Medvetenheten ökar då om värdet av tyst kunskap, och endast då kan en undervisningssituation ge balans mellan teori och praktik. Frisöryrket är ett yrke som kräver mycket övning i hantverket, vilket är nödvändigt för att kunna utföra yrket med skicklighet. Handling innefattar så mycket mer än kunskap. Det finns värderingar, etiska

---

⁴⁶ Egidius, Henry, *Pedagogik för 2000-talet*. s. 76. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur. (1999, 2000)

⁴⁷ Bråten, I. *Vygotskij och pedagogiken*. s. 84. Lund: Studentlitteratur. (1998)

⁴⁸ Egidius, Henry, *Pedagogik för 2000-talet*. s. 76. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur. (1999, 2000)

⁴⁹ Egidius, Henry, *Pedagogik för 2000-talet*. s. 136. Michael Polanyi. (1891-1976) Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur. (1999, 2000)

⁵⁰ Ibid.

ställningstaganden, ett personligt synsätt och ett valt tillvägagångssätt för kunnandet.⁵¹ I formell utbildning kan läraren ta upp det som finns i kurslitteraturen. Dock är det betydligt svårare att ta upp förtrogenhetskunskap som är tyst.⁵²

5.2 Lärning och mästare

En äldre utbildningsform som dock inte används så mycket i dagens utbildning är lärlingsutbildningen. Lärlingsutbildning är att gå som gesäll – lärling och lära sig yrket av en mästare på ett frisörföretag. Att utbildas är att vara en del i ett sammanhang, i en kontext där lärandet äger rum är oerhört viktigt. Vara lärling och följa sin mästare är en gammal utbildningsform som åter är aktuell idag. Regering och Skolverk har antagit denna äldre utbildningsform på förslag, vissa gymnasium har redan antagit formen. Att vara lärling och under sin utbildningstid få vara en del i ett sammanhang i hantverksyrket är viktigt, detta för att starta det livslånga lärandet. Som elev befinna sig i periferin, för att så småningom söka sig in till centrum för att slutligen bli en fullvärdig praktiker, en hantverkare, är en lysande metod. Denna utbildningsform kan vara till nytta för frisörbranschen och för elever som har hantverket naturligt i fingrarna.⁵³ I mästare - lärling utbildningen är det mästaren som anlägger tonen, lärlingen får delta i arbetet och se på. Mästaren har kontakt med kunden och lärlingen ser och lär hur problem löses. Lärlingen får vara i en kontext, lära sig att lyssna till dialoger mellan kund och frisör, en viktig del för den sociala kompetensen i en hantverksutbildning. Dialoger där lärlingen lär sig att lösa specifika problem som uppstår under arbetes gång. Dialogen mellan mästare och lärling ger en fostran till yrket.⁵⁴

Ett gott klassrumsklimat, är stommen för allt lärande där läraren är mästaren och eleverna är lärlingarna. Genom att pendla mellan praktiskt erfarenhet, berättelser och teorier samt gemensamt analysera och diskutera ur olika aspekter kan vi finna ett verksam sätt att hantera teorin i praktiken. En situation som exemplifierar Vygotskijs sociala miljö och Polanyis tysta kunskap på ett sätt att de skapar balans mellan teori och praktik.⁵⁵ Tidigare forskning visar ett samband mellan olika inlärningsstadier när frisörutbildningar endast förekommer ute på arbetsplatserna. Då när läromästaren förmedlade yrket till sin lärling med tydliga stadier för

---

⁵¹ Ibid.

⁵² Claesson, Silwa, *Spår av teorier i praktiken*. s. 94. Lund: Studentlitteratur. (2002)

⁵³ Andersson, Gustafsson, Gunilla, *Den inre teatern i lärandet: en studie om kunskapsväxandet inom hantverk* Doktorsavhandling. (Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan, 2002)

⁵⁴ Ibid s. 32.

⁵⁵ Claesson, Silwa, *Spår av teorier i praktiken*. Lund: Studentlitteratur. (2002)

att lära sig yrket. Lärlingen fick praktisera yrkesmoment tills uppgiften behärskades till mästarens belåtenhet, därefter var det dags för nya moment.⁵⁶ Intressant är att dagens regering och Skolverk åter har antagit denna äldre utbildningsform till förslag,⁵⁷ – en form med en pedagogisk tillhörighet som följer lärlingsepoken, som är inspirerad av Vygotskijs utvecklingsstadier och vikten av den sociala miljön samt Polyanyis förtrogenhetskunskap, tyst kunskap. Hur förhåller sig de två utbildningsformerna till de kvalitéer som presenteras i de teoretiska aspekterna ovan? I undersökningen som följer hoppas jag kunna dra slutsatser kring detta.

6. Metod

6.1 Metodval

I min undersökning har jag valt en kvalitativ metod, valet avgjordes av att jag i mina intervjuer önskade ha ett induktivt arbetssätt i undersökningen. Jag valde att intervjua frisörföretagare/handledare som hade en större erfarenhet av att handleda elever, elever från gymnasiet och det privata alternativet. Mitt mål med intervjuerna var, att de utfrågade under intervjun skulle känna det mer som ett samtal än som en regelrätt utfrågning. I genomförandet av intervjuerna försöker jag att använda min hantverksskicklighet, genom att använda min förmåga att kontrollera, ifrågasätta och teoretiskt tolka mina resultat.⁵⁸ Jag har genomfört en längre intervju med en företagare vid ett fysiskt möte, samt fullföljt en observation med samma handledare och elever i frisörsalongsmiljö. Vid genomförandet av intervjuerna med de utvalda personerna har jag använt digital diktafon för inspelning, samt skrivit ner materialet ordagrant. Jag har tagit del av skrivet material om kvalitativa intervjuer i litteraturen om ”*Forskningsmetodikens grunder*”.⁵⁹ Patel och Davidson skriver;

Ordet intervju är komplext och i metodlitteraturen finns många aspekter behandlade som har relevans för hur kvalitativa intervjuer kan utföras och tillämpas i forskningsarbete. En anledning till denna komplexitet kan förklaras med att kvalitativ forskning inte är en enhetlig företeelse.⁶⁰

---

⁵⁶ Beronius, Linda, *Frisörutbildningar ur ett Sociokulturellt perspektiv*. Göteborgs Universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik. (2005)

⁵⁷ [http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=410&typ=mot&rm=\(1999/2000\)&bet=Ub18](http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=410&typ=mot&rm=(1999/2000)&bet=Ub18)

⁵⁸ Thomsson, Helen, *Reflexiva intervjuer*. s. 32. (S.Kvale). Lund: Studentlitteratur. (2002)

⁵⁹ Patel, Runa och Davidson, Bo, *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur. (1991, 2003)

⁶⁰ Ibid. s. 77.

Jag har valt att arbeta efter en kvalitativ metod, på grund av att det finns fördelar, då jag inom området har förkunskaper och är förberedd inom det område som ska undersökas. Jag har tagit del av boken "*Reflexiva intervjuer*" där författaren beskriver ordet reflexion eller reflektion, som betyder återkastande av ett vågfenomen.⁶¹ Jag läser hur författaren av boken beskriver, hur intervjuer genomförs genom att tolka ord, röster, samtal men också blickar, tankar, händelser och associationer som böljar och kastas fram och åter.⁶² Jag är kritisk och bearbetar mitt material upprepade gånger för att få en tolkande reflexiv intervju. Jag granskar mig själv, mina syften, min förförståelse och mina bristande kunskaper genom att skriva ut intervjuerna ordagrant, och vidare använda ett kodsysteem som identifierar, grundläggande enheter och teman i texterna. Efter varje genomförd intervju skriver jag kommentarer och analyser om informanternas svar. Jag noterar de intervjuades eleverfarenhet, längd i yrket och ålder.

Att arbeta med intervjuer med en reflexiv ansats gör att jag som intervjuare kan drivas av min fantasi och kreativitet, försöka fånga paradoxer, motsägelser och komplexiteter. Enligt författaren i "*Reflexiva intervjuer*" så kan det vara lönt att börja om med analyserna gång på gång för att ställa frågorna lite annorlunda, tänka ut nya svar och använda fantasin ännu mer.⁶³ Detta för att slutligen få en förståelse, som är så pass intressant att det bör diskuteras och vidare presenteras.⁶⁴ Jag anknyter till mitt val av metod, sju telefonintervjuer, en fysisk intervju och avslutningsvis en observation i frisörmiljö, så angriper jag mitt undersökningsområde ur olika perspektiv.

6.2 Metodgenomförande

Skälet till att jag valt att använda en kvalitativ metod, beror på att jag vill observera hur relationen mellan mästare och lärling stämmer med hur Polanyis tyst kunskap överförs och vidare Vygotskijs teori hur den sociala miljön påverkar situationen. Med intervjuer ökades möjligheten att lyssna in nyanser i ansatser och tonfall vid samtalen, detta för att få ett så deskriptivt resultat av min metod. Dessa pedagogiska aspekter, hade kanske med en kvantitativ metod uteblivit, därför avgjorde valet till att använda en kvalitativ metod. Den kvalitativa metodens säkerhetsställande beskrivs genom författaren Merriam, frågor som rör

---

⁶¹ Thomsson, Heléne, *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur. (2002)

⁶² Ibid. s, 7.

⁶³ Ibid. s, 41.

⁶⁴ Ibid. s, 41; Kvale, (1997).

validitet, reliabilitet och etik som är viktiga både då det gäller fallstudier och när det handlar om annan forskning. Alla forskare vill kunna bidra med kunskaper som är trovärdiga och pålitliga. Eftersom kvalitativ forskning vilar på andra grundantaganden, och rymmer en annorlunda världsbild än den traditionella forskningen, är de flesta överens om att man måste använda speciella kriterier när man bedömer kvalitativ forskning.⁶⁵ Med detta verktyg har jag efter varje avslutad intervju, gjort en svarstolkning med de intervjuade så att intervjupersonerna har haft möjlighet att svara om jag som intervjuare har tolkat deras svar rätt.

6.3 Urval

De utfrågade benämns nu som respektive stad. Intervjupersonerna representerar olika städer i Sverige, både storleksmässigt och beträffande salonger, eftersom det finns olika typer av salonger med skiftande filosofi och image. De intervjuer som jag redovisar och sammanställer är sju utförda på telefon, då de geografiska avstånden är för stora för att genomföras på respektive ort. I min undersökning har jag valt att jämföra kvalitetskillnader mellan kommunala gymnasieskolor/fristående skolor och privata frisörskolor godkända av SFF. De godkända privata frisörskolorna ligger jämt utspridda från norr till mellersta Sverige. En längre intervju är utförd på intervjupersonens arbetsplats där genomfördes även observationen.

Intervjuerna skall generera informanternas subjektiva uppfattning i form av subjektiv information.⁶⁶ Med subjektiv information menas att intervjuerna som ingår i mitt datainsamlade skall ge information om huruvida företagare/handledare upplever kvalitén på olika frisörutbildningar och vilken nyutbildad frisör som är mest attraktiv vid en rekrytering.

Urval för intervjuer är baserat på följande kriterier;

1. Personerna skulle vara aktiva frisörer/handledare med minst tio års erfarenhet, av elever och yrket.
2. Egna företagare.
3. Personernas ålder skulle variera.
4. Båda könen skulle finnas med.

---

⁶⁵ Merriam, Sharan, B. *Fallstudien som forskningsmetodik*. s, 193. Lund: Studentlitteratur. (1994)

⁶⁶ Andersson, B. *Som man frågar får man svar*. Prisma Pan. (1994)

Med detta urval innehåller undersökningen personer med olika erfarenheter. Alla uppfyllde kriterierna för att vara handledare, och jag ville intervjua erfarna frisörföretagare i min undersökning. Därför deltog inga unga frisörer. Den yngsta frisörföretagaren var 33 år gammal och två av de utfrågade var ca 60 år.

6.4 Intervjupersoner

Följande intervjupersoner presenteras för att redovisas i resultat;

1. Individuell strukturerad intervju via telefon, med en kvinnlig frisörföretagare och media freelanser hemmahörande i Stockholm, arbetat i yrket cirka 20 år.
2. Individuell strukturerad intervju via telefon, med kvinnlig frisörföretagare hemmahörande i Piteå, arbetat i yrket cirka 12 år.
3. Individuell strukturerad intervju via telefon, med kvinnlig frisörföretagare hemmahörande i Umeå, arbetat i yrket cirka 45 år.
4. Individuell strukturerad intervju via telefon, med manlig frisörföretagare och freelansutbildare hemmahörande i Uddevalla, arbetat i yrket cirka 35 år.
5. Individuell strukturerad intervju via telefon, med kvinnlig frisörföretagare hemmahörande i Örnsköldsvik, arbetat i yrket cirka 30 år.
6. Individuell strukturerad intervju via telefon, med manlig frisörföretagare hemmahörande i Trollhättan, arbetat i yrket cirka 34 år.
7. Individuell strukturerad intervju via telefon, med kvinnlig frisörföretagare och freelansutbildare hemmahörande i Örnsköldsvik, arbetat i yrket cirka 25 år.
8. Individuell strukturerad intervju med frisörföretagare och konsulent hemmahörande i Växjö, arbetat i yrket 45 år.

Intervjuerna är fördelade på olika städer, för bästa spridning och validitet för mitt arbete. Observationen genomfördes på frisörsalong, för att se hur den tysta kunskapen förmedlas mellan mästare och lärling.

7. Resultat

7.1 Intervjuer med frisörföretagare

Jag lyssnar till olika argument som kommer fram i mina intervjuer, och vad jag får för beskrivning av mina ställda frågor. Intervjukaraktären är fem korta frågor, som respektive frisörföretagare kan besvara på sitt sätt. Detta för att se på de olika utbildningsalternativen som studien rör sig om. Intervjufrågorna följer nedan;

Fråga 1. Jag undersöker kvalitetsskillnader på frisörutbildningar. De utbildningar jag har valt att jämföra är privatskolor (godkända av SFF) kontra nuvarande gymnasieutbildning. Vad tycker du om kvalitén på dagens frisörer?

Fråga 2. Tycker du att kvalitén på eleverna skiljer sig från de olika utbildningarna?

Fråga 3. Märker du någon skillnad på elever från gymnasiet/friskola eller privat frisörutbildning när det gäller social kompetens/serviceinställning?

Fråga 4. Anser du att frisörutbildningen (godkänd av SFF) på privatskola, är likvärdig med gymnasieskolans treåriga frisörprogram?

Fråga 5. Avslutningsvis vilken frisör ifrån de olika utbildningarna vill du i första hand anställa?

Sammanfattning av svar från frisörföretagaren från Stockholm;

Intervjun genomförs per telefon och efter en kort presentation av mig själv och mitt syfte, så inleder jag intervjun med fråga ett. Intervjun är igång, och Stockholmsföretagaren svarar försiktigt på frågan jag ställer om vad frisörföretagaren tycker om kvalitén på dagens nyutbildade frisörer och hon svarar; ”den generella kvalitén är varierande, och att hon för närvarande innehar en ambivalens då hon jämför dagens frisörer”. Hon säger att det är svårt

att säga vilken utbildning som har en högre kvalitet. Men hennes erfarenhet av dagens frisörelever är att elever från de privata skolorna har ett större engagemang hon säger;

På nå´t sätt så känns det att när det är en privatskola när man har betalat en jädra massa pengar, rent ut sagt så. [. . .], finns det en motivation som ee en hunger och vilja lära sig ååå, eee kanske till skillnad mot de andra, de från den treåriga gymnasieskolan.

Stockholmsfrisören tycker att elever från det privata alternativet är mycket bättre när det gäller den sociala kompetensen. Det är denna företagares upplevelse, men samtidigt säger hon att det kanske beror på att oftast de eleverna är äldre. En reflektion som Stockholmsföretagaren får under intervjun är att gymnasieelever innehar mer teoretiska kunskaper, än elever från privata utbildningar, men säger vidare, att det är nog tidsbristen på de privata utbildningarna som gör att de eleverna inte hinner plugga in och förstå färgsystemet, och avslutar meningen med; ” det är bara min egen teori om det”. Att det beror på personens framtoning och engagemang, när det gäller vem Stockholmsfrisören helst vill ha vid en rekrytering, säger hon, att det inte har med utbildningsformen att göra, det är hennes klara övertygelse. Men, tillägger företagaren än en gång, de som betalar för sin utbildning och har några år på nacken, är de eleverna som med hennes erfarenhet är de mest motiverade. Hon återkommer igen till att det är hungern hos eleven som är attraktiv för henne som företagare, när det gäller en anställning. Och det är något, hungern alltså, som gymnasieeleverna allt för ofta saknar, tyvärr. De eleverna är så unga och vill njuta mer än arbeta..., säger företagaren i slutet av vår intervju..., människan är lat av naturen, avslutar Stockholmsföretagaren.

Sammanfattning av svar från frisörföretagaren från Piteå;

Piteåfrisören ansåg att de privata frisörskolorna gav elever en bättre och säkrare grund att stå på och att lärarna var mer engagerade på den utbildningsformen. Gymnasieutbildningen i Luleå, det var den som Piteåfrisören hade erfarenhet ifrån, den ansåg företagaren besatt en mycket sämre kvalitet. Företagaren från Piteå säger;

När det gäller den gymnasiala utbildningen..., de väljer frisör för att de tycker det verkar kul och lite häftigt och roligt och så där men, men samtidigt är det inte alla som vill det av hela sitt hjärta. Utan de, de går där bara för det är en kul grej, jag upplever en annan anda, och ofta är elever på privatskolor kanske lite äldre och går verkligen in för det och brinner för det och vill lära sig på ett annat sätt, det kan jag känna. [. . .] de är mer motiverade för att de betalar utbildningen själva.

Piteå frisörens upplevelse var att elever från de privata utbildningarna hade en större mognad, och trodde det berodde på en högre ålder och livserfarenhet. Piteåfrisören fortsatte med

reflektioner kring kvalitén på de olika utbildningsformerna, och hon trodde att kvalitén avgjordes av vilken lärare man fick på gymnasiet, att det var och är alldeles för slapp på gymnasiet, hon sa; ”det krävs lite hårdare tag”. Vidare ansåg Piteåfrisören att det finns bättre gymnasium söderut, och att hon därför inte kunde dra någon parallell beträffande vilken typ av utbildning som besitter bäst kvalitet. Gymnasiet i Luleå är alldeles för slapp och en annan reflektion var; ”hur ska elever kunna få praktikplatser”. När vi kom till slutet av intervjun och frågan om rekrytering kom, svarade plötsligt företagaren, att hon med större nöje skulle anställa en nyutbildad frisör från gymnasiet, än från det privata alternativet. Hon säger; ”fast inte från gymnasiet i Luleå, utan längre söderut”. Detta för att nio av tio elever från privat utbildning öppnar eget, Piteåfrisörens tankar inför detta är att hon inte vill anställa någon som slutar efter ett kort tag. Sannolikheten är den, att frisörer utbildade på gymnasiet, är inte lika drivna till att bli egna företagare, avslutar Piteåfrisören.

Sammanfattning av svar från företagaren från Umeå;

Kvalitén på dagens frisörer är mycket sämre, säger Umeåfrisören. Mycket sämre än förr är denna företagares upplevelse. Reaktionen från Umeåföretagaren är kraftig, när hon återger sina tankar om dagens frisörelever. Hon uttrycker att det är så trist att se den utveckling som den nu är, och hon tycker att det var förändringen till programskolan 1995, som har bidragit till att utbildningen har sämre kvalitet idag. Hon säger; ”tjejer som söker in, kanske skulle sökt något annat, de söker in för att de har höga betyg. Vilket innebär att de med höga betyg, inte har samma förutsättningar, de är duktiga i teori men har inga kunskaper i hur man tar hand om folk”. Umeåföretagarens upplevelse är, att den privata utbildningen är ännu sämre i kvalitet än gymnasiet. Så hennes tankar var bestämda, inför en eventuell anställning, hon skulle välja en elev från gymnasieskolan, trots allt. Intervjun avslutas då Umeåfrisören tyckte att hon inte hade mer att tillföra.

Sammanfattning av svar från företagaren från Uddevalla;

Frisörföretagaren från Uddevalla har erfarenheter av den privata utbildningen idag, och tycker att den är mycket bättre än dagens gymnasieutbildning. Han uttrycker att detta grundar sig på att det på gymnasiet är alldeles för lite frisörrelaterade timmar på skolan. Företagaren har räknat ut att de privata utbildningarna innehar fler timmar frisörkunskap. Vidare formulerar företagaren tankar kring kvalitén, hur den verkligen skiljer sig mellan de olika utbildningsalternativen. Företagaren anser att det privata alternativet innehåller en mycket bättre kvalitet. Uddevallaföretagarens tankar kring olikheterna är, att det bidrar säkert till att

kvalitén är bättre på de privata alternativen, eftersom där har eleverna oftast en högre ålder, livserfarenhet och mognad. Uddevallaföretagaren säger; ”skillnaden är när man söker in privat så har man oftast gått gymnasiet redan och man har investerat exempelvis antal kronor, som är en halv förmögenhet för folk, och man har bestämt sig för att det är frisör jag vill vara”. Företagarens tankar kring nuvarande utbildning på gymnasiet, är att där befinner sig flertalet elever som inte har bestämt sig för om det är frisör de vill bli, de går på utbildningen för att det är ett trivsamt sätt att gå igenom gymnasiet. Uddevallafrisörens upplevelser är att förändringen av gymnasieutbildningen till programskola har bidragit till att skolan eller samhället inte längre tar ansvar för elevers slututbildning, utan det läggs på företagen, som samtidigt ska avlöna en icke färdigutbildad elev. En negativ utveckling, enligt företagaren. Uddevallafrisören tycker att det är Handelsanställdas fackförbund och Sveriges Frisörföretagares skyldighet att agera stenhårt för att dagens utbildningssystem blir gynnsamt för branschen och för eleverna. Även Uddevallafrisören känner oro inför framtiden att ordna praktikplatser till alla elever, och avslutar vårt samtal med orden; ” kvalitén har över lag blivit mycket sämre”.

Sammanfattning av svar från företagaren från Örnsköldsvik;

Som direkt svar på mina frågor, har företagaren från Örnsköldsvik en positiv bild och upplevelse av privat utbildning. Hennes upplevelse är att de privata alternativen innehåller mer frisörkunskap. Hon säger; ”privata frisörskolor koncentrerar sig mer på frisörämnen, och inte så mycket på andra ämnen, som gör på gymnasieskolan”. Hon fortsätter med sin övertygelse att gymnasieutbildningen har för lite frisörkunskap och för mycket kärnämnen. Eleverna tappar det här med kundservice, det var bättre förut när det var mer praktik”. Öviksfrisören tycker att utbildningen på gymnasiet har blivit mycket sämre sedan förändringen till programskola infördes. Hon tycker att gymnasiet är alldeles för slapt idag och att eleverna är mer omogna. Öviksfrisörens tankar inför framtiden är att behövs mer praktik, men det finns oro med nuvarande system, det kommer att bli svårt att hitta praktikplatser till alla elever. Hon säger; ”att hennes erfarenhet när det gäller utbildning, är att den bästa formen är när teori kopplas till praktik i lika doser. Inte som nu när det är mer teori än praktik”. Vi avslutar vårt samtal med frågan om vem som känns attraktiv från de bägge utbildningarna när det gäller att anställa, företagaren från Örnsköldsvik svarar;

Det är nog mer personligheten, om man känner att nå`n som personen, är någon som passar in i gruppen, eeh, om man säger ja, jag om man säger min erfarenhet är den, att får man följa en elev från

dag ett, genom hela skolperioden så man får varva skola - praktik med samma elev, det är det bästa, som det var för riktigt länge sedan..., mästare - lärling.

Sammanfattning av svar från företagare från Trollhättan;

Företagarens erfarenheter har utvecklats till ett uttalat motstånd mot den nuvarande gymnasieutbildningen. Denne säger, att han sedan tre år tillbaka inte tar emot elever från nuvarande gymnasieutbildning, ”gymnasieskolan om man säger frisörer totalt sätt, så är det så här att de som kommer från gymnasieskolan, de håller alldeles för låg kvalitet för att motsvara det – lönen som de ska ha”. Trollhättaföretagaren tar numera endast emot elever från det privata alternativet, eller utbildar elever själv. Detta beroende på den dåliga kvalitén, och efter omdaning av den nya gymnasieskolan år 1995. Företagaren uttrycker vidare, att elever från privatskolorna innehar en högre kvalitet och bättre social kompetens, men att detta kan härröra sig till att eleverna har mer erfarenhet genom högre ålder. Frisörföretagaren tycker det är synd om ungdomarna som kommer ut till salongerna med endast yrkesförberedande kunskaper. Han säger; ”det innebär att man sätter en jädra stor press på dom här ungdomarna som ska jobba in till den lönen, som kanske är 20 % mindre än vad en fulltids och ibland inte ens det, det kanske bara skiljer en, en 7-8 %”. Det blir en press på den unge frisören att dra in pengar till frisörföretagen, och till sina egna kostnader. Detta, tycker företagaren från Trollhättan, gör att dagens elever får piskan på ryggen av arbetsgivaren. Den utfrågade företagaren menar, att det är hans fulla övertygelse att gymnasieskolan måste och kommer att förändras inom en två - till treårsperiod. Dagens system på gymnasiet är för slapt och lärarna sitter i en bevärlig situation med allt elevinflytande, som varken gagnar elever eller utbildning. Den intervjuade nämner avslutningsvis att dagens gymnasieutbildning innehåller alldeles för lite frisörtimmar. Och när det gäller att nyanställa en personal, så är det endast nyutbildade frisörer från privat utbildning som är intressant, för denne företagare.

Sammanfattning av svar från ytterligare en företagare från Örnsköldsvik;

Denna frisörföretagare har arbetat på en privat skola en kort tid. Hennes erfarenhet är att elever från de privata utbildningarna har mer fokus på utbildningen, vilket elever från gymnasiet saknar. Den intervjuade reflekterar över att elever från gymnasiet ofta ger sken av att de ännu inte vet om de vill bli frisör eller polis. På grund av denna inställning hos gymnasieeleverna är det lättare att undervisa elever från det privata alternativet. På frågan om det finns kvalitetsskillnader på de olika utbildningsalternativen, menar företagaren att kvalitén är snäppet högre på den privata skolan. När vi talar om det finns skillnad gällande social kompetens, säger även denna intervjuperson att detta kan bero på mognaden hos eleven,

elever på privat alternativ har oftast en högre ålder. Vi talar vidare om en eventuell likvärdighet gällande de olika utbildningsformerna. Företagaren menar att det har mycket att göra med vilken praktikplats eleven får på det privata alternativet, eftersom det privata alternativet innehåller så mycket mer praktik. Hon säger;

Jag kan föreställa mig att det blir katastrof, om man som elev hamnar på fel praktikplats, genom att de är så grön. Det är ju jättesvårt att säga helt exakt, men hamnar de på ett bra ställe, jag menar om de får bra med hjälp då är det ingen sak, då är det bara fördelar.

Hon säger att om eleven kommer till en ”dålig praktikplats” utan handledning så får en elev från den privata skolan det svårare än eleven från gymnasieutbildningen, eftersom utbildningstiden i privatskolan är kortare. Vidare säger frisören från Ö-vik; ” på en privat skola är de så otroligt fokuserade på vad de vill, och de har ju dessutom lagt ut rätt mycket pengar och de vill ju verkligen komma någonstans”. Vid valet av frisör att anställa, väljer frisören från Ö-vik utan tvekan en utbildad frisör från det privata alternativet.

Sammanfattning av svar från en företagare från Växjö;

Denna företagare tycker att det är positivt med elever från de privata skolorna. Hennes erfarenhet är att de privata skolorna arbetar mer med helhet. T ex efter Pivot Point som är ett förstklassigt utbildningsmaterial för frisörelever. Gymnasieskolorna arbetar ju också efter detta system, tillägger frisörföretagaren. Den utfrågade som under många år arbetat både på gymnasieskolor och privata skolor på freelans säger; ”att på gymnasieskolan arbetar man, efter att skolsystemet förändrades, mer halvt med alla grejer”. Hon anser att eleverna borde vara ute på praktikplatser, innan de går på gymnasieutbildningen, att elever från den privata utbildningen är mer motiverade. Hon säger; ” det kan grunda sig i att satsningen på yrket innehåller personliga tillgångar med en större mognad som följd av livserfarenhet”. Företagaren från Växjö, tycker att det är bättre med det gymnasiala alternativet, eftersom gymnasieelever går tre år, det är längden på skoltiden som är avgörande för hur kvalitén blir. Den sociala kompetensen, tror denna tillfrågade, inte har med utbildningsformen att göra. Vi avslutar även denna intervju med frågan vem som är attraktiv för en anställning i hennes företag hon svarar; ” jag skulle anställa en nyutbildad frisör från gymnasiet”. Växjöfrisören är orolig för att det idag utbildas för många frisörer. Frågan ställs avslutningsvis till mig, ”hur täcker vi konkret behovet av praktikplatser och hur ska vi få fram handledare till alla dessa elever”?

7.2 Sammanfattning av observation av frisörelever och handledare i salongsmiljö

Tisdagen den 29 maj – 07 gjorde jag ett besök på en välkänd och en av de största salongerna i Växjö. På denna arbetsplats genomför många elever sin APU-praktik. Besöket gick ut på att jag skulle se hur handledarna förmedlar yrkesskicklighet till eleverna samt studera miljön för hur elevernas praktiska arbetspass sker. Valet av salong avgjordes av att besöka den salong där en av de intervjuade frisörföretagarna handledde elever på. Denna dag, arbetar på arbetsplatsen två handledare och två elever. Salongen är belägen i två våningar, med stor entré med soffa och reception. Miljön är behaglig med ett stort fönster vid entrén, där porlar det vatten mellan två glasskivor, färgerna i salongen är ljusa och inredningen ger en känsla av kvalité. Musiken är dämpad. Jag sätter mig i soffan och observerar. Medan handledarna arbetar deltar eleverna naturligt i verksamheten., En kund kommer in på salongen och expedieras, på ett professionellt sätt, av en elev med försäljning av varor, När tveksamhet uppstår gällande en produkt vänder sig eleven till handledaren som med endast ett ögonkast och en nick ger den expedierande eleven ett godkännande. Den andre eleven har kommit längre i sin utbildning, hon är på sitt sista år och tar emot egna kunder. I salongen råder febril aktivitet alla är sysselsatta hela tiden. När en elev får ledig tid studerar hon handledaren som arbetar med en kund, handledaren berättar för eleven vad hon gör och varför. Eleven funderar och ställer frågor, jag inser att detta är att omsätta teori till praktik i frisörmiljö. Eleverna och handledarna har ett självklart samarbete, eleverna behöver inte fråga så mycket, de har lärt sig att serva, städa och finnas till hands. Eleverna är som brickor i ett dominospel. Jag rör mig runt i lokalerna och småpratar med eleverna när möjlighet ges. De berättar att salongen har många stamkunder, och att de ofta får hjälpa till att göra enklare arbetsmoment på dessa kunder. Under den stund som jag varit i salongsmiljön känner jag som observatör hur viktigt det är med det praktiska arbetet för att kunna omsätta teorin. Det känns som mer på riktigt för eleverna, vilket det givetvis är. När jag varit med i några timmars verksamhet är jag nöjd och tackar för mig. Jag beger mig hem för att renskriva mina anteckningar samt för vidare tolkning och reflektion.

8. Tolkning

För att få en helhet av min undersökning så har jag satt tolkningen i relation till resultatet, för att därigenom pendla fram och tillbaka i analysen och på detta sätt nå fram till en slutlig förståelse. Lev Vygotskij hade tidigt i sin teori hermeneutiska drag, han menade att det går att förstå andra människor genom vår egen livssituation.⁶⁷ Den hermeneutiske forskaren närmar sig forskningsobjektet subjektivt, utifrån sin egen förförståelse. Förståelsen, tankar, intryck och känslor samt den kunskap som forskaren har, är en tillgång och inte ett hinder för att tolka och förstå forskningsobjektet.⁶⁸ Förståelsegrundande undersökningar syftar till att öka förståelsen av någonting som vi redan tidigare visserligen visste en del om, men som vi inte ansåg oss förstå tillräckligt väl. När en förståelsegrundande undersökning är genomförd har förståelsen ökat och nya aspekter av det aktuella fenomenet har blivit synliga.⁶⁹ Undersökningen bidrar till en ny förståelseerfarenhet och infallsvinklar på det undersökta problemet.

8.1 Bearbetning av materialet

Frågorna har under forskningsprocessen formulerats på ett öppet sätt. Den samlade empirin från de intervjuade har skrivits ut för att sammanfattas och kategoriserats efter olika koder. Genom upprepade genomläsningar av textmaterialet och transkribering, en vidare bearbetning av en utförd observation, har allt material avslutningsvis samlats till en tolkning. Vid genomförandet av telefonintervjuerna har anteckningar inte kunnat utföras i tillräcklig omfattning, men eftersom intervjuerna har spelats in har jag i efterhand lyssnat av dessa. Genom upprepade avlyssningar har jag försökt att koncentrera mig på tonfall och intensitet i intervjupersonernas röst. Genom reflektioner av intervjuerna observation tolkar jag de argument/svar och erfarenheter/upplevelser jag fått.⁷⁰

8.2 Reflektioner och slutsats

För att få en vidare förståelse, gällande eventuella kvalitetsskillnader på de frisörutbildningar som jämförs i undersökningen, analyserar jag mitt resultat på följande sätt. En gemensam

---

⁶⁷ Patel, Runa, och Davidsson, Bo, *Forskningsmetodikens grunder*.s, 29. Lund: Studentlitteratur. (1991, 2003)

⁶⁸ Ibid. s, 30.

⁶⁹ Thomsson, Helené, *Reflexiva intervjuer*. s, 30. Lund: Studentlitteratur. (2002)

⁷⁰ Patel, Runa, och Davidsson, Bo, *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur. (1991, 2003)

nämnare i mitt samlade material är, att de utfrågade att de tycker yrkeskompetensen har sjunkit både på elever från gymnasiet och från de privata skolorna. Tankar kring varför försämringen av kompetensen hos de nya frisörerna har infunnit sig, antas av de intervjuade att delvis grunda sig på programskolans införande. Det var då antalet timmar i frisörämnen minskades och kärnämnen ökades. Att de privata frisörskolorna har för kort utbildningstid tycker flera av de intervjuade, och att den utbildningsformen bygger på att eleven efter privatutbildningen måste komma till en ”bra” salong med en bra handledare, annars blir det katastrof som en av de utfrågade uttrycker. Flertalet av de intervjuade tycker att den försämrade yrkeskompetensen gäller främst elever från gymnasieskolan och inte i samma utsträckning elever från det privata alternativet. Detta kan bero på att elever på gymnasiet är yngre, säger de utfrågade.

Att frisörutbildningen idag har problem och saknar tillgång på APU-platser, är något de intervjuade känner oro för nu och inför framtiden. Och att gymnasieskolan har teoretiserat flertalet praktiska moment är inte tillfredställande när det gäller att utbilda frisörer med god kvalitet, menar de intervjuade. Den privata utbildningen innehåller en alltför kort utbildningstid enligt de utfrågade, men att den utbildningen är bättre på andra delar. Delar som att eleven i privata alternativet under sin utbildningstid befinner sig i frisörmiljön. Att motivation och engagemang ökar när eleverna betalar sin utbildning själva, är något som de intervjuade anger som argument till varför dessa elever är mer motiverade. Vi kanske endast bör ha en avgiftsbelagd frisörutbildning i Sverige!

Den tysta kunskapen och den sociala miljön, är viktiga aspekter även idag, aspekter som de utfrågade tycker bör finnas i dagens hantverksutbildning, precis som förr. De intervjuade uttrycker att dagens utbildning på gymnasiet är för teoretiserad och att privata utbildningar har för kort utbildningstid. På detta sätt blir kvalitén lidande för elever, företagare och skolor. De intervjuade är övertygade om att kvalitén var bättre förr och att detta gäller båda utbildningsformerna, gymnasiet programskola och den privata frisörutbildningen. De utfrågade tycker gemensamt att frisöryrket, liksom andra hantverksyrken, har ett ansvar och ett kulturarv att förvalta och utveckla. En utveckling förutsätter ett nytänkande gällande utbildningsformerna.

En del företagare tycker att gymnasiet programskola är bättre än det privata alternativet, medan andra tycker tvärtom, varför då? Kan det grunda sig i samhällets utveckling, ett

samhälle som idag framskrider med ett högt tempo! Hur får man reda på som företagare vilken utbildningsform som ger bäst kvalitet? Vilka är de elever man har att utbilda, är det kvalitetsskillnader på kompetens och kvalitet på utbildningsalternativen? Innehar de olika utbildningarna kvalitetsskillnader som är avgörande vid en rekrytering. Med nuvarande utbildningsläge anser flertalet av de utfrågade företagarna att det privata alternativet ger en högre kvalitet på utbildade elever än vad gymnasiet programskola kan prestera idag. En del av de utfrågade anser att de hellre anställer nyutbildade frisörer från gymnasiet och att dessa elever har bättre kompetens. Och att dessa elever inte är lika benägna att starta eget företag och sluta på företaget där de färdigutbildats, som elever från det privata alternativet.

Undersökningen visade också på motsägelsefulla svar, som tidigare angivits anser de utfrågade att, elever som betalat sin utbildning själva och som i regel är äldre än gymnasie elever är mer motiverade och har ett större engagemang för yrket. Men elever från gymnasiet programskola oftast har bättre teoretiska kunskaper. Flertalet av de utfrågade uttrycker dock att det som är avgörande när det gäller att anställa en frisör, är personligheten.

I min observation såg jag värdet av att få vara delaktig i en kontext på en frisörsalong, att få vara mitt i ett lärande som för en elev i utbildning av ett hantverksyrke är oerhört viktig. Min undersökning visar, att för en elev är detta enda möjligheten att kunna implementera sin kunskap från teori till praktik.

Alla intervjuade var överens att gymnasiet idag har en alldeles för ”loj” attityd med få frisörtimmar och med elever som inte vet om de vill bli frisörer. Å andra sidan är elever från de privata utbildningarna beroende av att få en tillräckligt ”bra praktikplats”, för att de ska kunna genomföra sin utbildning. Praktiken APU, är oerhört viktig för att eleven från de bägge utbildningsformerna ska kunna genomföra sitt yrkesprov – gesällprovet, och sedermera erhålla ett arbete. Att gesällprovet är viktigt och är en kvalitetssäkring på hantverksutbildningen, det är alla utfrågade företagare överens om. Och om eleverna från det privata alternativet inte får någon praktikplats, är de inte anställningsbara med avtalsenlig lön men dessa elever kan på en del salonger få plats med elev lön, anser de intervjuade.

9. Diskussion

9.1 Konsekvens av förändringen av frisörutbildningen

När en yrkesutbildning förändras borde det vara ett naturligt inslag i processen att beslutsfattare som berörda politiker och tjänstemän samverkar med branschen för att ta till vara hantverkets behov och erfarenheter. Hantverksutbildningen bygger på ett samarbete mellan skola och näringsliv, idag står arbetsgivarna för att slututbilda eleven. Utbildningen på skolorna är endast studie- och yrkesförberedande, är det då inte viktigt att det finns ett samarbete? Vad är det som behövs för att få ett skolsystem som passar elever och hantverksyrket?

Frisörutbildningen har en lång historia, från skrå till planlagd utbildning i olika former till dagens programskola. Skolbildningen har en lång historia likaså, med utveckling av nya skolsystem och processer som ständigt pågår. Politiker, tjänstemän tillsammans med hantverkare bör kanske gemensamt använda sina kunskaper och erfarenheter för att utveckla en hantverksutbildning som gagnar elever, frisörbransch och utbildningssystem. Reducering av arbetsplatsförlagd utbildning APU i ett praktiskt yrke är förödande, något som flertalet av de intervjuade påtalar som en brist. Således efterlyses mer arbetsplatsförlagd utbildning i frisörutbildningen, och det är gällande för de bägge utbildningsformerna.

Flertalet av de intervjuade frisörföretagarna är bekymrade över att det i dag utbildas för många frisörer. Intagningen på utbildningarna ökar och effekten gör att det är svårt att finna APU-platser till eleverna. Arbetsplatsförlagd utbildning som samtliga av de utfrågade tycker är en så väsentlig del i frisörutbildningen. Vilka signaler sänder vi lärare och samhälle ut till ungdomarna, då vi ger en möjlighet till utbildning som det kanske inte finns någon APU-plats till och ett arbete i framtiden kanske är en utopi?

Undersökningen visar att flertalet av intervjuade känner stor oro inför framtiden när det gäller att finna APU-platser till elever som utbildas på gymnasiet och på det privata alternativet. En av de utfrågade uttryckte att Handelsanställdas fackförbund och Sveriges Frisör Företagares förbund bör agera gemensamt mot politiker för att dagens utbildningssystem skall gynna branschen. Detta för att det ska bli intressant och ekonomiskt möjligt för frisörföretagare att ta emot elever, så att de får sin arbetsplatsförlagda utbildning och slututbildning till yrket i

skolan.⁷¹ En nödvändig förändring, för att blivande frisörer och frisörföretagare ska ges en ärlig chans säger de utfrågade.

De kvalitetsskillnader som finns i de olika utbildningsalternativen har enligt de intervjuade med mognad och attityd att göra. Enligt de utfrågade har elever från privat utbildning en större hunger, mognad och motivation vilket elever från gymnasiet saknar. Detta grundar sig på eleverna från de privata utbildningarna är äldre och har med egna pengar betalat sin utbildning. Alla intervjuade hyser gemensamt en oro över att det idag utbildas alldeles för många frisörer. Den uttalade oron över avsaknaden av arbetsplatsförlagd utbildning återkommer i intervjuerna, samt att det utbildas för många elever idag som enligt de utfrågade beror på att det finns ett vinstintresse hos skolorna, detta gäller såväl privat utbildning som gymnasieutbildning. Idag tar inte skolorna ansvar för slututbildning av frisöreleverna och det praktiska lärandet har minskat, detta ger flertal elever problem. Mästare- och lärlingsförhållande och den tysta kunskapen kan inte förmedlas om inte APU-platser finns. Tyst kunskap är en viktig del i ett hantverksyrke och i det livslånga lärandet. Som den ryske pedagogen Vygotskij hävdar i sin teori, att locka fram elevens redan existerande erfarenheter och utmana elevens förmåga till fantasi, tanke och känsla som behövs i utvecklingsprocess.⁷²

Med nuvarande system så tycker flertalet av de utfrågade frisörföretagarna att elever från de privata utbildningarna har bättre kompetens, en del av de intervjuade tycker dock att gymnasiet ger bättre teoretiska grunder. Flertalet av de utfrågade önskar dock att utbildningarna skall förändras, så att innehåller mer praktiska kurser på gymnasiet och ett större samarbete med arbetsplatserna. För att öka kvalitén i utbildningen efterlyser de utfrågade bättre samverkan mellan bransch och beslutsfattare. Intagning till frisörutbildningen bör kanske regleras för att eleverna skall kunna erbjudas APU-plats och efter utbildningen arbete. Skolorna skall stå för slututbildning så eleverna kan avsluta sin utbildning med att ta gesällprov och är en färdigutbildad frisör som är frisörföretagarna kan anställa.

---

⁷¹ Handelsanställdas fackförbund och Sveriges frisörföretagares förbund.

⁷² Patel, Runa, och Danielsson, Bo, *Forskningsmetodikens grunder*. Lund; Studentlitteratur. (1991,2003).

Den här uppsatsen har varit inriktad på att undersöka om det finns kvalitetsskillnader gällande gymnasiets programskola och privata frisörutbildningar. Svaret på den frågan är inte given. En del av de intervjuade företagarna och observation i frisörmiljö visar dock att elever som genomgått privat utbildning (godkänd av SFF) har lättare att få anställning som frisör, beroende på vilja, intresse och motivation. Sedan utbildningsreformen kom år 1995, verkar det som kompetensen gradvis har försämrats, beroende på att eleverna genomgår alltför få timmar i hantverksteknik. Frisörbranschen efterfrågar välutbildade elever, teori kan inte ersätta den kompetens som ges genom *tyst kunskap* och delaktighet i den speciella *sociala miljön*, som en frisörsalong utgör. Därför måste dessa delar återföras för att frisörutbildningen ska ge bättre och efterfrågad kompetens än som erbjuds idag.

10. Referenser

Andersson, B. *Som man frågar får man svar*. Prisma Pan (1994)

Andersson, Gustafsson, Gunilla, *Den inre teatern i lärandet: en studie om kunskapsväxandet inom hantverk*. Doktorsavhandling. (Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan, 2002)

Beronius, Linda, *Frisörutbildningar ur ett Sociokulturellt perspektiv*. Göteborgs Universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik (2005)

Claesson, Silwa, *Spår av teorier i praktiken*. Lund: Studentlitteratur (2002)

Egidius, Henry, *Pedagogik för 2000-talet*. Stockholm. Bokförlaget Natur och Kultur (1999,2000)

Liedman, Sven- Eric, *I skuggan av framtiden. Modernitetens historia*. Albert Bonniers Förlag, Stockholm (1997)

Merriam, Sharan, B, *Fallstudien som forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur (1994)

Nilsson, Anders, *Yrkesutbildningens framväxt i Sverige i ett europeiskt perspektiv*. (2005)

Patel, Runa, och Davidsson, Bo, *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur (1991,2003)

SFF. *Sveriges Frisörföretagares förbund*

Thomsson, Heléne, *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur (2002)

Muntlig kommunikation:

Granlund, Stig, *Vice ordförande i Guldsmedsmästarnas förbund*

Nyström, Göran, *Ombudsman på SFF, Sveriges Frisörföretagares förbund*

Elektroniska källor:

<http://frisorforetagarna.se/jobb/godkandaprivatskolor/>

<http://www.frisorakademin.com/fragor.html>

<http://guldsmedsmastarnas.se/historik/htm>.

http://www.frisorcentrum.se/component/option.com_frontpage/Itemid,1/

<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=410&typ=mot&rm=1999/2000&bet=Ub18>

<http://www.svenskafrisorskolan.se/>

<http://www.frisor-tc.se/content/view/22/39>

www.svenskafrisorskolan.se/skolan_2.html.

<http://www.skolverket.se/sb/d/372/a/842>

<http://www.skolverket.se/sb/d/600>

<http://www3.skolverket.se/ki03/info.aspx?infotyp=34&skolform=21&sprak=sv&id&=0>

<http://www.skolverket.se/sb/d/468>.

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0708&infotyp=15&skolform=21&i>
[d=52&extraId=](#)

<http://hem.passagen.se/ablindsko/Friseur-web.htm?k>

Intervjufrågor till Frisörföretagare/Handledare

- 1. Jag undersöker kvalitetsskillnader på frisörutbildningar. De utbildningar jag har valt att jämföra är privatskolor (godkända av SFF) kontra nuvarande gymnasieutbildning. Vad tycker du om kvalitén på dagens frisörer?**
- 2. Tycker du att kvalitén på eleverna skiljer sig från de olika utbildningarna?**
- 3. Märker du någon skillnad på elever från gymnasiet/friskola eller privat frisörutbildning när det gäller social kompetens/serviceinställning?**
- 4. Anser du att frisörutbildning (godkänd av SFF) på privatskola, är likvärdig med Gymnasieskolans treåriga frisörprogram?**
- 5. Avslutningsvis vilken frisör ifrån de olika utbildningarna vill du i första hand anställa?**